

Mons. Jozefovi Tóthovi,

ktorý si hovorí *civis cassoviensis et cantor mundi*, venujem kapitolu 5.10 z mojej knihy

SLOVENI A SLOVENSKO: Velebníci Vlasatého Boha na horizonte histórie

(ca.3200 pr. Kr. – 907 po Kr.),

s vdakou za cesty Božie, ktoré ma k tomu slovenskému géniovi priviedli.

5.10. Mons Cassoviensis – Košické hory zlata

Po pohľade na *Orun Gova-m* alebo ‚Hory Kovov‘ (Slovenské rudohorie) zo západu pozrieme sa na tie isté rudonosné hory z opačného konca, z východu, odkiaľ ich opisuje listina jágerskej diecézy z roku 1317 slovami „*fluvius Harnad, per transitum et magnus mons Cassoviensis*“. Naša horská rieka Hornád tu preráža hory „Cassoviensis“. Najväčší čechizátor Slovenska Václav Chaloupecký, ktorý túto informáciu publikoval vo svojej knihe *Staré Slovensko* (1923), sa o vysvetlenie toho mena nepokúsil, a tak zostáva nevysvetlené aj dodnes. 237 Existujú síce primitívne vysvetlenia, ktoré uspokojujú dejepiscov mysliacich a píšucich v rámci paradigmatu relatívne nedávneho nemecko-českého falzifikátu histórie, sťahovania národov v 5. až 6. storočí po Kristovi. Čo sa tu vysvetľuje, nie je vlastne meno hôr, ktoré sa tu končia, ale meno mesta Košice, situovaného na východnom konci Hôr kovov zvaných *Orun Gova-m* a odnepamäti obývaných slovenskými Kovaľmi (Kouádoi). Tomu menu hor však zatiaľ žiadny slovenský, ba ani svetový historik neporozumel.

Košice, druhé najväčšie mesto Slovenska, sa definujú ako východoslovenské mesto na rieke Hornád pri východnom konci Slovenského rudohoria, len nejakých 20 km na sever od dnešnej maďarskej hranice. Jedna z prvých písomných zmienok o tomto meste je z roku 1230, kde sa mu pripisuje meno „*Villa Cassa*“. 238 Aký je význam názvu *Villa Cassa*? „Čo sa týka Košíc, veď je to úplné jednoduché,“ suverénne vyhlasuje komunizmom vychovávaný dejepisec „s gebirom“ Anton Hrnko, ako sa rád predstavuje. Ten s gebirom pokračuje: „Názov mesta je už dávno rozlúskaný od začiatku až dodnes. Pôvodne to bol Slováč menom Koš, ktorý založil alebo vlastnil osadu na brehu Hornádu. Tú osadu podľa neho nazvali osadou u Koša. Tento systém vytvárania názvov bol úplné bežný nielen v slovanskom prostredí. Porovnaj napr. nemecké (konkrétne bavorské) bei den Muenchen (u Mnichov). Forma u Koša je typický čechizmus, na Slovensku neznámy! CAH] Ďalším krokom bolo tzv. zamrznutie datívu a vytvorenie 1. pádu z neho – Koša, Muenchen, Mnichov. Vtedy dorazili do Košickej kotliny starí Maďari a prevzali aktuálny názov slovenskej osady Koša a prispôsobili si ho svojmu jazyku v podobe Kassa (Kaša).“

Čo tým však mysleli, keďže slovo *kassa* v maďarčine neexistuje? Navyše, *Kassa* sa v maďarčine nevyslovuje *Kaša*, ale *Kassza*, a vôbec sa nevzťahuje na kôš vymysleného pôvodného vlastníka osady. Súdny čitateľ sa preto pýta, prečo ti Maďari nenazvali tu osadu *Kasarfalu* (vyslovuj *Kašarfalu*), ak si chceli podržať význam Košova osada? Alebo *Kasa*, ak chceli dosiahnuť výslovnosť *Kaša*? Odpovedá dejepisec s gebirom: „Keďže však v osade naďalej žili Slováci, názov *Koša* sa jazykovo ďalej vyvíjal v procese tzv. zneosobňovania a prijal ďalší sufix *-ice* a vznikol aktuálny slovenský názov *Košice*. V maďarčine sa už ďalej nevyvíjal a maďarské znenie názvu nemalo žiaden vplyv na vývin slovenského názvu. Tzn., že Maďari tam ani po vzniku uhorského štátu nemali žiaden významnejší vplyv.“ Obsiahly citát uvádzam ako príklad nezmyselného slovenského gebirovskeho dejepisectva, ktoré vyhovovalo komunistickým chlebdarcom. „Tvrdiť“, píše súdny čitateľ tohto etymologizovania, „že ‚Maďari tam ani po vzniku uhorského štátu nemali žiaden významnejší vplyv‘ je len datívom nemtuda“. 239

V skutočnosti, mimo gebirovskej špekulácie, *Košice* od stredoveku boli známe ako silne maďarizované mesto s názvom nemaďarským a starodávnym, stojace na rieke Hornád na východnom konci Slovenského rudohoria. S týmto rudohorím spája urbonymum *Košice* už spomenutá listina Jagerskeho biskupstva z roku 1317, nazývajúc ho „*Magnus Mons Cassoviensis*“. V tom mene sa objavuje zatiaľ nevysvetlene urbonymum *Cassa* alebo *Kassa*. Najstaršou zaznamenanou formou tohto mena alebo tých mien je po maďarsky písané „*Casafalu*“ s odkazom na dedinu (*falu*) „verných subjektov“ z roku 1196 a 1202.240 Ale už r. 1282 sa objavuje aj čo sa dá nazvať slovenská forma *Kossa* a r. 1441 aj *Košice*, a tá zrejme koexistovala s maďarskou formou *Casa*, častejšie *Cassa*, 241 a veľmi pravdepodobne ju aj predchádzala. Otázkou je, ktorá bola pôvodnejšia? A ide tu len o rozdielny slovenský a maďarský prepis toho istého mena, alebo máme pred sebou dva rozličné, aj keď podobnosť ponúkajúce geografické názvy?

Čo je hneď zjavné, je zaiste nie náhodná asociácia formy *Kossa* a *Cossa* s usadlosťou, eventuálne mestom *Košice*, zatiaľ čo forma *Cassa* spočiatku sa viaže hlavne na už spomenuté Veľké hory zvané „*Cassa*“ (*Magnus mons Cassoviensis*) a zdanlivo k nim viaže aj usadlosť/mesto *Villa Cassa*, *Cassovia*, *Kassa* atď., Chaloupecky o týchto dvoch možnostiach neuvažuje a spája vznik *Košíc* s príchodom nemeckých banských hostí na Slovensko v 13. storočí, čo vyhovuje jeho predstavám o slovenskej neprítomnosti v týchto končinách v dobe, keď tak Maďari, ako aj Nemci už tam boli. Tým odsúva Slovenov/Slovákov z pozície zakladateľov toho významného mesta a zapiera im ich prastarú účasť na histórii týchto končín. Reportéri Wikipédie túto českú stratégiu, zdá sa, bez výhrady prijali a okrem paleolitickej éry tu zaznamenávajú len „prvý odkaz na maďarské mesto *Košice* (ako kráľovské mesto – *Villa Cassa*) z roku 1230“.242 Skutočnosť však bola iná.

Oronymum *Cassoviensis* opisuje východný koniec Slovenského rudohoria, ktoré sem lákalo prospektorov a hlavne zlatokopov od tých najstarších dôb. O akých zlatokopov išlo, prezrádza názov *Cassa*, v ktorom je ľahké rozpoznať tamilske slovo *kāša-m* pre zlato. Tamilske *kāša-m* opisuje zlato v jeho prirodzenej forme, teda vo

forme, v akej ho ťažili, ako to meno naznačuje, dravidskí prospektori a baníci a ich slovenskí učni a nasledovníci. A keďže zlato v prirodzenej forme sa našlo na mnohých miestach rozsiahlych hôr na západ od východného prielomu Hornádu, dravidské meno *kāša* sa na tie hory prilepilo a v stredoveku ho po latinsky hovoriaci pisári zapísali v podobe *Magnus mons Cassoviensis*, 243 **„Veľké hory zlata“**. Toto meno sa objavuje v súvislosti s riekou Hornád, ktorá sa tu zatáča na juh, kde sa spája s Tisou a nakoniec ešte južnejšie s mohutným Istrom/Dunajom. A touto vodnou magistrálou cestovalo slovenské zlato na trhy Grécka, Stredozemného mora, Kena'anu, Egypta a, ako naznačuje základne slovo pre zlato *kāša-m*, ktore je nepochybne dravidského pôvodu, aj, ak nie hlavne, do Indie, odkiaľ podľa tejto aj inej evidencie v tejto knihe uvedenej, prišla na starodávne Slovenikam znalosť zlata, ťažby zlata a technika spracovania zlata.

Zlato spracované na náhrdelníky, prstene, mince a podobne sa v dravidskej tamilčine volá *kāšu*.²⁴⁴ Táto forma pravdepodobne vysvetľuje, prečo názov Košice sa od ranej zaznamenananej doby vyskytuje aj v podobe *Kasschaw* (1324), *Cassa-Cassouia* (1388), *Cassow* (1394), *Kaschau* (1441), *Cassovia* (1786) atď.²⁴⁵ Založenie týchto variantov názvu pre mesto Košice na tamilskom *kāšu* pre spracovanie zlata, v opozícii k názvu zlatonosných hôr, naznačuje, že v tieni hor *Kāšagiri* (Veľké zlaté hory) vznikla v ranej dobe aj osada alebo mesto na spracovanie a zhodnotenie zlata, pravdepodobne zvané *Kāšuūr*. Koncovka *-ūr* v tomto nazve ja tamilská a znamená ‚dedina‘ alebo ‚mesto‘. Používame ju bežne v slovenskej terminológii spojenej s dedinou aj mestom, napríklad urbariát, urbanske združenie, urbárske družstvo a možno že aj v povyšujúcom oslovení *ur*-rodzený, čiže urodzený pán alebo urodzená pani, v zmysle ľudí vychovaných sofistikovanejším spôsobom v urbárskom alebo mestskom prostredí.

A je tu ešte druhý variant názvu zlato spracujúceho mesta v podhorí ‚Veľkých hôr zlata‘, Slovenom/Slovákom najbližšie meno Košice. Táto forma je zaznamenaná po prvý raz roku 1441 v podobe Košice a jej variant Kossice roku 1808.²⁴⁶ Ide tu len o variant predošlých foriem, alebo predkladá sa nám tu nový pohľad na Mesto spracovania zlata pod Veľkými horami zlata? Tamilčina nam to zase vyrieši. Forma Košice je založená na tamilskom slove *Kōšam* pre ‚sklady pokladov‘, akými zlate šperky vyrobené v meste *Kāšu* alebo *Kāšuūr* nepochybne boli, ku ktorému bola pridaná slovenská koncovka miesta *-ce*.²⁴⁷ Obchod so zlatom a zlatými šperkami bez bezpečných skladov bol nemysliteľný, pretože karavany obchodníkov obchodu na veľké vzdialenosti sem prichádzali obyčajne len raz za rok, v tej pravej sezóne. Tú správnu sezónu, ako som už na inom mieste vysvetlil, diktovali komunikačné a bezpečnostné faktory ciest obchodných karaván, vrátane stavu vody v splavných riekach, vetrov na moriach a sezóny známe obchodníkom na dlhých cestách, ako aj dostupnosť veľkého počtu nosičov-hyperboreanov, o ktorých som sa už zmienil v súvislosti s jantárovým obchodom.

Vezmúc do úvahy význam a pôvod rôznych vzájomne sa podporujúcich variantov názvu mesta Košice, kde zdrojom troch odlišných foriem toho urbonyma sú vo všetkých prípadoch slová dravidské, musíme konštatovať, že história toho zlatokopeckého, trezorového a obchodného mesta nemôže mať korene kratšie než tie siahajúce do doby bronzovej v 3. tisícročí pr. Kr. „Báchorky gebirovych historikov“ o

Košiciach ako osade Slováka Koša, ako aj fabuly o maďarskom pôvode Košíc s menom založeným na maďarskej počiatkovej slabike Ko, vraj ako je tomu v slove Kokot,²⁴⁸ vo svetle historickej a do vzdialenej doby siahajúcej evidencie neobstoja. Archeologický výskum v starodávnom meste Košice sa ešte poriadne ani len nezačal.

S vďakou a láskou venuje Autor

Dr. Cyril A. Hromník
Historian/Researcher
Cape Town, South Africa
26 Februára 2016

235 *Hazai okmánytar VIII, 242.* Quot. in CHALOUPECKÝ 1923. *Staré Slovensko*, s. 22.

236 HROMNÍK 2010. *Sloveni/Slovaci: Kde sú vaše korene*, s. 87-90.

237 Listina Jágerského biskupstva z roku 1317. FEJER 1829 – 1844, *Cod. Dipl. Hung.* VIII, 2. s. 681. Quot. in

CHALOUPECKÝ 1923. *Staré Slovensko*, s. 118.

238 Wikipédia. Košice; *Z histórie Košíc – 13. storočie*.

SLOVENIA SLOVENSKO

412

239 Blog Antona Hrnka, Kováčove omyly. 8. júna 2008. Response by C. Hromník 11Je2008.

240 CHALOUPECKÝ 1923. *Staré Slovensko*, s. 134.

241 Košice in Wikipédia.

HORYA SLOVENI

413

242 CHALOUPECKÝ 1923. *Staré Slovensko*, s. 133-134.

243 CHALOUPECKÝ 1923. *Staré Slovensko*, s. 118.

244 *The Lifco Tamil-Tamil-English Dictionary*, 1978, s. 195-196.

245 Košice in Wikipédia.

246 Košice in Wikipédia.

SLOVENIA SLOVENSKO

414